

DELAVSKA PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 150 — Cena: za 1 mesec Din 50, za četrta leta Din 150, za pol leta Din 300; za inozemstvo Din 70 (mesečno) — Oglas: po dogovoru

Oglaš, reklamacije in naročila na upravo Delavske zbornice, Miklošičeva cesta 22, I. nad, Telefon 2265. Štev. čekovnega računa 14.900

Evropa pred samomorom?...

Nikdar več vojske!

Bilo je meseca avgusta 1914. Stal sem na obrežju Odre. Na obeh straneh reke so ležala cvetoča mesta, v katerih so prebivali mirni, pridni ljudje. Na obeh straneh so se razprostirale zelene livade v solnčnem blesku in polja, kjer se je zibalo zlatorumeno klasje.

Pa nenadoma je zahrmedel glas: Vojska! Spoznal sem: Potoki krvi bodo tekli in nad človeštvo bo prišla groza, ki bo popačila njegov obraz. Vojska bo, katere zločini in grozodejstva bodo vpila k nebu. Pa kaj: ali je moralo tako biti?

In že se je spremenilo sovraštvo narodov v besnost, besnost v morijo, morija v grozodejstva in blaznost. Rušila so se in padala v prah mesta in vasi, gorele so cerkve, gradovi... Že se je odprlo truplo matere zemlje in začelo bljuvati pekel. Ze so se od armad pomikali ujetniki, pohabljeni, slepci, bolniki, na gosto natrpani v živinskih vagonih železnice, že se je čas poročil, od krvi padlih in bila zemlja vlažna od solz tistih, ki so ostali pri življenju.

Grozno je bilo... Tedaj pa je vzplamenel glas, vedno večji je postajal, vedno silnejši je odmeval, od doma je pribučal na bojno polje in od tu prihrumel zopet domov, vzrastel je slednjič v strašen krik:

»Nikdar več vojske!«

Vzroki vojska

Da, nikdar več vojske! Zelja je upravičena. Če pa hočemo, da se bo to tudi izpolnilo, tedaj moramo rešiti vprašanje: Odkod vojska?

Stoletje stroja je prineslo človeštvu obilo blagoslova. Ustvarilo je lahko življenje, katerega človeštvo prej ni poznalo. Šlo nam je dobro. Bili smo na najboljši poti, da bi živeli res srečno. Toda enega — nam je manjkalo.

Pesnik Bernhard Kellermann je to uvidel. V svojem romanu »Bedak« slika naš takratni sijajni gospodarski položaj. Tedaj pa nadaljuje: Pri vsem tem poletu lahkega sveta v neznane višine smo v resnici postali ubožnejši kot temni srednji vek. V našem času se nas je polastila neke vrste udobnost, ki se mi zdi nevarna. Če prav opazujem, tedaj je večina ljudi takoj pripravljena in popolnoma na tem, da se brez vsakega globljega pomisleka vrže v naročje najbolj usmiljenja vrednega in najbolj trivialnega življenjskega nazora — ateizma in materializma. — To je tudi bilo. Vera je ugasnila.

Povsod so bili močje, ki so oznanjali to pretečo nevarnost. Na Norveškem: Ibsen, Kielland, Björnson. V Rusiji: Tolstoj, Dostojevskij. Na Švedskem: Strindberg, Janson. Skoro pri vseh narodih so bili močje, ki so preteče povzdigovali svoj glas. Toda bili so preroki — v puščavi. — Brali so jih samo kot interesantno literaturo, od Boga odtujene civilizacije se pa niso vrtnile h kulturi duše. Kar so jim ti močje povedali, je bila le poezija, resnično življenje pa je bilo tako lepo, tako lahko, prijetno. Počutili so se srečne in zadovoljne — v ateistično materialističnem svetu in v ateistično materialističnem nazoru... Ta je obvladal vse življenje, vse narode Evrope, posebno pa evropsko politiko.

Tudi v politiko morala!

Evropa je v politiki vprašala le po blagostanju in udobnosti svoje lastne države. Če je bila ta zahteva upravičena tudi po zakonih božjih, tega Evropa ni vprašala. Kaj? Politika naj se ravna po zakonih božjih? Ali ni bil Bog popolnoma

dvoumna stvar? Za politiko je bila le ena zapoved: Kolikor mogoče veliko pridobiti svoji lastni državi. To je bilo seveda popolnoma vseeno, ali po pravični ali krivični poti, popolnoma vseeno, ali pot laži ali poti sile. Politiku je vse dovoljeno; glavna stvar pri njem je: on zahteva le korist svoje države. Taka je bila Evropa, taka je bila Amerika, tak ves svet! Strah božji — kaj jim ga je treba... Zato so pa postali sužnji nekega drugega strahu — strahu drug pred drugim.

Evropa je bila gluha

Nobeden ni nobenemu zaupal. Bilo je stanje splošne negotovosti. Sijajno slika Johannes Schlaf v svojem romanu »Na mrtvi točki« ta položaj: »Vse omahuje in vse se obrača drug proti drugemu, vse s strahom nekaj pričakuje; nobeden se ne more zanesti na varnost. To pa je obup. In to bo konec: Obup in obsodba bo prišla nad človeštvo in nad zemljo človeško.« In Gustav Janson, tovariš Strindbergov je v svoji pretresljivi knjigi »Laži« zapisal tole: »Občuduj zapad in njene narode. Njihova prevzetnost jih je preslepila, njihova nevoščljivost nasproti drug drugemu jih vzpodbada, da se sovražijo med seboj. Vsak uspeh enega naroda je ponižanje za sosednjega. In medtem, ko z zvijačo in silo izven Evrope grabijo nov plen, se drug proti drugemu oborožujejo z boječim nezatupanjem. Njihova nevoščljivost je blazna, njih poželjivost kuga... Evropa stoji pred samomorom!... Kakor hitro le dve evropski velesili začneta med sabo vojno, morajo tudi druge prisiljene v krvavi metež.«

Tako Gustav Janson — dve leti pred izbruhom svetovne vojne. Toda Evropa — je bila gluha...

Tako je prišla vojna, za vse presenetljiva. Vojna: to bi mogla biti kvečjemu kaka ekspedicija katere evropske velesile za upostavitve svojih svetih pravic proti kaki manjvredni rasi v Afriki ali Aziji. — Toda vojna: kot se podira s silnim truščem resničnost v Evropi — to je bilo vendar nemogoče. Pa bila je tedaj že tu in vihtela svoj krvavi bič nad Evropo.

Interesantne parole

In najbolj interesantno: Hipoma naj ne bi nobeden vstopil v vojno zaradi materialnih vzrokov. Za vse je bila glavna parola morala in kultura. Naravno. Narodi se ne bore junaško, če se jim vzbudi sum, da gre tu za materialne stvari, kakor za premogovnike, kovinske rudnike, petrolejske vrelce... O tem so si finančni kapitalisti vsi popolnoma na jasnem. Tu mora iti za obrambo idealnih dobrin, če hočejo zbrati pogumno in junaško vojsko pod svojo zastavo. Križarska vojska je bolj privlačna kot pa roparska.

Za ideje se je torej šlo? Ali je bila sploh kaka vojna v zadnjem stoletju za kaj drugega kakor za mamon? Čisti trgovski interesi, samo da obvladajo svetovni trg, so dali povod za žrtve tisočev in milijonov. Da, zato je bila vojna, zato so gorele vasi, zato je izbruhnilo divje sovraštvo med navidez krščanskimi narodi. Zato je prišla vojna: iz ateistično-materialističnega svetovnega nazora.

Nauki svetovne vojne brezplodni

In kaj smo se iz tega naučili? Vojska je prišla. Toda z njo pa ni prišlo nič višjega. Evropa je običala v ateizmu in materializmu. Svetovna vojna je bila zastoj!

Pet let je bilo 66 milijonov ljudi pod orožjem. Pet let je bilo 66 milijonov ljudi odtegnjenih produktivnemu delu! —

Zastoj! !

Deset milijonov je moralo pustiti na bojišču življenje! — Zastoj! !

Nad 9.100 milijard Din so znašali »direktni« stroški Entante, nad 4.900 milijard Din stroški osrednjih velesil! —

Vse zastoj! ! !

In k temu še »indirektni« izdatki, ki so znašali nad 4.500 milijard Din! —

Zopet zastoj! !

Vsa vojna — zastoj! !

Narodi se oborožujejo dalje

Kljub vsem razorožitvenim konferencam moramo pribiti jasno dejstvo, da se vsi narodi tako mrzlično oborožujejo kot še nikoli. Vse velike države delajo na to, da polagoma pripravljajo vse svoje prebivalstvo za uporabo v vojni. Pod državnim vodstvom, n. pr. v Nemčiji, dobiva mladina že takoj, še pred vstopom v vojsko, po raznih sportnih organizacijah vojaško vzgojo. Vse državni in gospodarski aparat, upravne oblasti, trgovina, vsa industrija se bo že v mirnem času mobilizirala za slučaj vojne. Velikanska je materialna priprava na vojno, ko građe ogromne mase bojnih ladij, tankov, oklopnih voz, strelnega orožja in municije vsake vrste. Nimamo vojne za nami, bolje: med dvema vojnama se nahajamo...

Evropa prežeta s sovražnimi elementi

Kljub vsem naporom da utrditev dobrih razmer in odnošajev med narodi, kakor se dogajajo na raznih gospodarskih kongresih in drugih lepih sestankih državnikov, nobeden ne more danes zadržati: ustvarilo se je mirno ozračje, ki bo prineslo varnost za prihodnost. Nasprotno: Evropa ni bila še nikoli prežeta s tako sovražnimi elementi kakor vprav danes. Zdi se, da je vse podkopano in napolnjeno s smodnikom in le čaka na prvo iskro. Prav kakor Damoklejev meč visi vojna nad narodi Evrope. Sicer je zaenkrat bojažljivost tako rekoč še utrujena, toda opomogla si bo in takrat ne bo mogel Locarno in noben Genf in nobeno društvo narodov zadržati vojne. In tudi to je gotovo: Kakor hitro bosta le dve evropski velesili pričeli vojno, bodo druge brez nadaljnega rade ali nerade posegle v krvavi metež.

Konec vojne še ni prišel. Tega mnenja so vsi veliki državniki. Med dvema vojnoma: to je vtis, ki se vsiljuje vsakemu, ki količkaj pregleda splošen položaj.

Ob dvanajsti uri

Skraini čas je: Evropa naj se zave!

Vedno bolj pritiskata Amerika in Azija v evropsko politiko. Sedaj stojimo še na početku tega razvoja; in vendar že čutimo te posledice v naših gospodarskih in političnih zadevah povsod. Kaj bo z Evropo, če bodo Združene države štejele 300 milijonov ljudi, če ne bo Sev. Amerika kot pravi središčni kontinent med Evropo in Azijo, zvezana od obeh strani po morskimi potih postala ključ do morja in prevzela vso svetovno trgovino v svoje roke, če bo Japonska kot velesila rumenega plemena mobilizirala brezštevilne militaristične in gospodarske moči vzhoda in napovedala konkurz industriji in evropski sili na morju, če se bo ameriški Monroevi doktrini pridružila še azijska!

In k temu se pa še pridruži okolnost, da boljševiki v Rusiji ne bodo zadovoljni samo z zmago doma, ampak bodo hoteli podjarmiti vso Evropo. Na sovjetskem kongresu v Moskvi aprila 1. 1927 je bilo jasno povedano: Ne smemo pozabiti naloge, katero je pred nas postavil razvoj zgodovine. Mi moramo vso Evropo pridobiti za boljševizem. —

Teh besed ne smemo jemati tja v en dan, ker boljševistična Rusija militarizem veliko bolj goji kot katerakoli druga država v Evropi. Vsako leto se izuri nad en milijon ruskih vojakov. Ruski vojni komisar je izrekel besede: »Če izbruhne vojna, ne bo za nobenega človeka v Rusiji prišla nepričakovano. Ruski sovjetski človek bo rekel: Pripravljen sem!«

Proč z ateistično-materialističnim nazorom!

Zadnji čas je: Evropa naj se osvobodi ateistično materialističnega nazora!

Najsilnejše države se zlomijo in razpadejo, kakor hitro ateizem in materializem oropata narod vere in vesti. Zgodovina je dovolj jasna učiteljica. — Tudi če so dotične države militaristično močne, ne bodo ušle svoji usodi. Kar prihodnost od narodov pričakuje, to so religiozne in pravne ideje. Štiri tisočletja so že prešla, pa dogodki teh štirih tisočletij dovolj jasno dokazujejo: oltarni kamen je bil še vedno vogelni kamen, na katerem so se snovali države.

Platonove besede bodo veljale večno: Nobena država, ki nima za vladarja Boga, ampak le umrljivega človeka, ne bo našla rešitve iz nesreče in bede.

H.

II. delavski prosvetni večer

posvečen našim izseljencem, se bo vršil

12. novembra ob 8 zvečer

v dvorani Delavske zbornice

Spored:

1. Duma. (Odlomek.) Deklamacija. Oton Zupančič. — Tov. Franc Gajeta.
2. Naši izseljenci in stiki z domovino. Č. g. p. Kazimir Zakrajšek.
3. Naša emigracija v luči statistike. G. Fink, izseljeniški nadzornik.
4. Francija. (Skiopitično predavanje.)

VSTOP PROST.

Vsi člani in prijatelji iskreno vabljeni. C.K.D. - J.S.Z.

Poročila z delavskih bojišč

Jugoslovanska strokovna zveza

Železničarski vestnik

IZ OKROŽNICA

Kolkovanje urgenc.

Ministrstvo za finance, oddelek za davke je pojasnilo z dopisom št. 28323/III z dne 24. aprila 1931, da se morajo vsi dopisi, s katerimi zahtevajo stranke rešitev svojih vlog in zahtevkov, ki so jih predložile državnim uradom, brez izjeme predpisano kolkovati po tarifni postavki št. 1 zakona o taksah in pristojbinah.

Potemtakem je kolkovati tudi vse take urgence, ki se nanašajo na rešitev odškodninskih vlog za primanjiljaje in poškodbe robe, prekračenja dostavnega roka ter preveč plačane vozarine in sicer ne glede na to, če je odškodninski zahtevek upravičen ali ne.

Namestitev pogodbenega zobozdravnika v Murski Soboti.

Po dopisu centralne uprave humanitarnih fondov v Beogradu C. U. št. 1673/31 od 27. septembra 1931 je odobril gospod Minister saobračaja z odlokom št. 1673/31 od mestitev dr. Glančnika Josipa za pogodbenega zobozdravnika boln. fonda v Murski Soboti.

Zobozdravnik dr. Glančnik Josip bo ordiniral za člane boln. fonda in njih svojece takoj po razglasitvi te objave med običajnimi ordinacijskimi urami za zobozdravljenje vsak delavnik razen nedelj in oblastno priznanih praznikov, ki padejo na ordinacijske dneve.

Postopek glede zobnega zdravljenja in zobotehniške oskrbe je isti, kot pri ostalih zdravniških boln. fonda.

Tarifne cene, pri katerih plačajo člani boln. fonda za svojece 50% znesek odnosno celi znesek zase in za svojece direktno zobozdravniku dr. Glančniku, so navedene v razpisu št. 137/I H. F. 1928 od 18. okt. 1928.

Personalni premog trboveljski kockovec.

Počeni s 1. novembrom t. l. se bo do preklica izdajal osobju kot personalni premog mesto trboveljskega kosovca — trboveljski kockovec po ceni 218.50 Din za tono. Banska taksa za kockovec znaša 7 Din za tono.

Velenjski premog se more še nadalje naročati po dosednji ceni 114.50 Din.

Edinica naročamo, da predlagajo zahtevke za personalni premog obr. Fe št. 2a mašinskemu odeljenju samo v enem izvodu (matico).

Sestanek članstva »Prometne Zveze« v Bohinjski Bistrici.

Dne 18. oktobra t. l. je skupina Bistrica-Boh. jezero priredila sestanek članstva »Prometne Zveze«, v glavnem seveda članstva svoje skupine. Sestanka se je udeležilo izredno lepo število članov, kar je znak solidarnosti in stanovske zavednosti kljub današnjim težkim časom. Je pa to tudi priznanje skupini Bistrica-Boh. jezero za njeno nemurno delavnost.

Sestanek se je vršil v smislu želj, ki so bile izražene na občnem zboru marca meseca t. l., da se članstvo tudi med letom večkrat sestane v svrhu razgovorov o svojih stanovskih zadevah in v svrhu medsebojnega spoznavanja. Kot delegat osrednjega odbora se je udeležil sestanka tovariš predsednik Vl. Vajda. V kratkih besedah je pojasnil delovanje organizacije, stavbene zadruge »Železniška družina« in nabavljalne zadruge. Opozoril je članstvo na gospodinski tečaj te zadruge, kjer je prilika, da se hčere naših

železničarjev izpopolnijo oziroma pripravijo za svoj gospodinski poklic.

Glede stanovskega položaja je pojasnil, da ni posebno rožnat, da pa je to posledica povojnih razmer, ki ne tare samo naš stan, ampak so po gospodarski krizi prizadeti več ali manj vsi stanovi po vseh državah in ne samo pri nas. Pozval je torej članstvo k strpnosti in postrtovalnemu delu za skupnost naše prelepe mlade domovine, ker bo le ob skupnem sodelovanju vseh stanov mogoče prebresti čim prej te žalostne čase.

Nato je tov. predsednik skupine očrtal v nekaj potezah polletno delovanje podružnice, ki je bilo zelo živahno. To izpričuje živahna korespondenca. Z zahvalo za dosedanje zupanje je pozval članstvo, naj vztraja v tem, ker le v skupnosti in v zajemni pomoči bo dobilo moralno oporo, ki jo v teh težkih časih tako nujno potrebuje. Vabil je tudi članstvo naj se udeleži odborovih sej, kjer ima vsak dostop in se lahko na lastne oči prepriča o delu svojega odbora, da ga bo znal potem tudi pravilno ceniti.

Med raznoterostmi se je razvil tovariški razgovor o tem in onem, na kar je tov. predsednik zaključil lepo uspešni sestanek.

K temu bi mi dodali: Samo tako vztrajno naprej in srečna bodočnost nam je zagotovljena.

Postavitev uradnih pripravnikov in napredovanje.

Glavna kontrola je na splošni seji dne 22. maja 1931 izdala odločbo, da se postavitev uradnih pripravnikov v odgovarjajočo položajno skupino oziroma za uradnika ne more smatrati kot napredovanje, ampak kot postavitev. Zato ima tak novopostavljeni uradnik X., IX. ozir. VIII. polož. skupine pravico do novih prejemkov od prvega dne prihodnjega meseca po uveljavljenju rešenja o postavitvi.

Za te torej ne veljajo določbe § 252. novega zakona, po katerem teko povišani prejemki šele čez eno leto po napredovanju.

Razporeditev po § 242. novega zakona.

Kakor smo svoj čas poročali, se pri splošni razporeditvi osobja po novem zakonu niso upoštevale določbe § 242. zakona, ker se je hotelo, da se to izvrši s posebnim rešenjem za vsakega prizadetega uslužbenca. G. minister za promet je sedaj odredil, da se te razporeditve izvrši v čim krajšem času.

Po § 242. zakona se strojevodje, vlakovski pregledniki, vlakovodje, nadzorniki gradbenih služb in električnih naprav ter poslovodje, ki sicer nimajo dovoljne šolske izobrazbe za uradniško zvanje, pa imajo 5 let neprekinjene dobre službe in so strokovno sposobni, razporedijo v X. polož. skupino.

Za starejše zvanjike I. kategorije to nima posebnega pomena, ker bi dobivali kot uradniki X. polož. skupine manjše prejemke kot zvanjiki I. kategorije.

Važni pojasnili glavne kontrole.

Glavna kontrola je izdala dve važni pojasnili, in sicer:

1. da se uslužbenec, ki so si pridobili pravico do napredovanja v višjo stopnjo osnovne plače s 1. januarjem 1931 ali s prejšnjim terminom, pa ta napredovanja niso bila izvršena, tako napredovanje naknadno prizna in pošlje podatke glavni kontroli na oceno;

2. da se uradnikom II. kategorije, ki so se zatekli na dan uveljavljenja novega zakona v II. b) oziroma I. b) skupini, računa nadaljnje napredovanje od 1. julija 1931 kot

dneva zadnjega napredovanja. Onim pa, ki so se zatekli v II. a) oziroma v I. a) skupini, se pa računa nadaljnje napredovanje od dne, ko so v to skupino napredovali.

Računanje službe od 18. leta starosti.

Po prejšnjem zakonu o drž. prometnem osebu se je štela za pokojnino le služba po 21. letu starosti, po novem zakonu se pa šteje že od 18. leta. Nekateri si sedaj niso na jasnem, kaj naj store, da se jim prizna za pokojnino tudi služba pred 21. letom starosti, posebno oni, ki so plačevali prispevke za provizijski oziroma pokojninski sklad.

Kateri čas se šteje za pokojnino uslužbenecem državnih prometnih ustanov, ki so bili v službi pred 1. novembrom 1923, je določeno v § 258. novega zakona o drž. prom. osebu. V tem paragrafu ni omenjena nikjer delavska služba in pa čas članstva pri provizijskih oziroma pokojninskih skladih.

O delavski službi smo poročali že v zadnji številki. Ta se za enkrat v nobenem primeru ne priznava za pokojnino. Isto je tudi s članstvom pri proviz. oziroma pokojninskem skladu. Če je bil kdo član katerega sklada za starostno zavarovanje, si samo s tem še ni pridobil pravice, da se mu ta čas priznava po novem zakonu za pokojnino. Le če je bil v tem času nameščen uslužbenec ali pripravnik (pri bivši drž. železnici »pomožni« uslužbenec) in če je bil potem neposredno nameščen kot uslužbenec z letno plačo, se šteje taka služba za pokojnino. S tem hočemo reči, da se je treba v prvi vrsti prepričati, za kakšno službo gre.

Sedaj nastane vprašanje, kaj storiti, da se služba pred 21. letom starosti zagotovi za pokojnino. To nam pa pojasni § 261. novega zakona o drž. prometnem osebu.

§ 261. pravi, da je treba v štirih mesecih od dne, ko stopi novi zakon v veljavo, predložiti po neposrednem starišini v izvršniku ali v overljenem prepisu ravnatelstvu vse one listine, s katerimi želijo popolniti podatke uslužbenškega lista glede priznanja časa, doslužbenega preden stopi ta zakon v veljavo, ki se po novem zakonu priznava za pokojnino.

Rudarji

Trbovlje:

Kriza traja še vedno. Delavstvo praznuje kar po štiri dni v tednu in to v dobi, ki spada med sezonski čas.

Strokovna skupina rudarjev bo imela svoj članski sestanek v soboto ob 5. popoldan v prostorih tajništva. Poroča rudarski tajnik tov. Lesnik o nastalem rudarskem položaju in potrebi strokovne organizacije.

Vse članstvo strokovne skupine opozarjamo, da poravnava zaostalo članarino. Član ne sme poznati organizacije samo v boleznih, ko dobi od nje podporo, ampak vedno. Organizacija ni avtomat, ampak borba za obstanek delavčeve eksistence. Torej ne samo koristi, ampak tudi dolžnosti! — Odbor.

Odbor skupine bo, kakor vsako zimo, uveljavil tudi letos strok. predavanja. Vse članstvo že sedaj opozarjamo, da javijo pri odboru, kaka snov jim je bolj prikladna. Ko dobi odbor ta sporočila, pričemo s predavanji po večerih. Največ po eno uro in to v tajniških prostorih.

Lesno delavstvo.

Gračnica. Tudi naši tovarni ni prizanesla gospodarska kriza. Prej smo delali v dveh izmenah. Radi pomanjkanja naročil, še bolj radi nenadnega padca funta, je vodstvo upeljalo samo en šifrt. Radi tega morajo nekateri tovariši izmenoma praznovati. Iz socialnega ozira je to pravično in pošteno, ker

ne gre, da bi bila ena partija stalno zaposlena, druga pa stalno brez dela. Sicer so pa vsi sprejeli to odredbo tako, kakor se spodobi disciplinirani organizaciji in pa zvestim ter poštenim tovarišem.

Vodstvo je tudi nameravalo znižati nekaterim tovarišem in tovarišicam plače za približno 30%. Na posredovanje organizacije in zastopnika Delavske zbornice se je ves spor uredil sporazumno potem. Plače so se znižale le za 10%. S tem je bilo tudi odstranjeno splošno vznemirjenje, ki ni nikjer koristno. Tudi v naši tovarni ne. Pripomniti moramo, da je pri vsem tem glavna zasluga organizacije. Brez nje bi bil položaj še slabši.

Viničarji

Fram. Pravice in dolžnosti med viničarji in vinogradniki v smislu določil viničarskega reda se pri nas še niso uredile. Vinogradniki hočejo delati po svoje. Pred vsem delajo kisle obraze nad viničarji, kateri so postali starejši in na pol onemogli. Tako je vinogradnik g. Scherbaum iz Maribora zdaj naenkrat odpovedal službo neki tukajšnji viničarki z zahtevo, da se izseli do 11. novembra. Vzroka, pred vsem zakonitega, ni nobenega. Da je viničarka vdova ostala samo s svojimi hčerami, to ve vsak že leto dni in zato tudi pred 15. avgustom, ko je tako rekoč zakoniti odpovedni čas službe. Tako postopanje z viničarji je krivično in protizakonito. Viničarju more gospodar odpovedati službo le tedaj, če je storil pregreške po § 20. viničarskega reda in da je tako odpoved predhodno potrdila viničarska komisija. Da bo prizadeta viničarka ostala na dosedanjem svojem mestu, bo poskrbela naša »Strokovna zveza viničarjev«. G. Scherbaumu pa svetujemo, da prouči viničarski red in da se naj po njem ravna, predvsem kar se tiče službenih odgovorov. Naši viničarji pa vsi do zadnjega v strokovno organizacijo in po njej v borbo za naše zakonite pravice, za izvajanje viničarskega reda. Zivela borba! — Framčan.

Velika Nedelja. Najhujše razmere za viničarje so gotovo pri nas. Tukaj še obstoji tista najbolj krivična navada vinogradnikov, kmetov, da mora viničar delati za stanovanje, čeprav določa § 6. viničarskega reda da gre viničarju prosto stanovanje. Smo krivi takim razmeram pač sami, ker se do nedavno nismo organizirali in svojih pravic tako rekoč nikjer uveljavljali. Huda borba nas čaka samo že za prosto stanovanje, kaj še potem druge pravice, razen le one: Delaj in molči! Tudi naša organizacija jim je silen trn v peti. Vse to dokazuje naslednji slučaj. Tov. Hanžič Martin, predsednik skupine, je sestavil pismen predlog viničarske komisije. Šlo je za zahtevo prostega stanovanja, ker je imenovani moral dati letno 48 težakov samo zato, da je bival v bajti. Ko je predložil to svojemu županu in ga prosil, da naj skliče viničarsko komisijo, ga je župan osorno zavrnil: Viničarske komisije ne trpim, zato je ne skličem. Župan je zato na občini da dela red. Kaj mislite viničarji, da vas bomo imeli zastoj v kočah? Rajši pustimo vse kočje podreti, kakor da bi jih vam dajali brezplačno. Ko se je zanimal še za obstoj »Strokovne zveze viničarjev« pri Veliki Nedelji in pa kdo bi predlog za to komisijo spisal, je dejal: »To ste sami prokleti boljševiki«. Tako župan in mož, ki se drži silno katoliškega. Seveda ima tudi sam dva viničarja. Zadevo je sedaj prevzela v rešitev centrala S. Z. V. v Ljutomeru, katera je ponovno poslala dotičnemu županu predlog za razpravo viničarske komisije, dodatno še dopis, ako g. župan tudi sedaj ne bi maral sklicati te komisije, da bo storila vse potrebne korake na višjo oblast. — Viničarski

Bata

(Dalje.)

Produksijski načrt.

Na podlagi takih kompromisov sestavijo produksijski načrt, ki mora biti tak, da so obrati stalno zaposleni in da je izgotovljeno blago že vnaprej prodano.

Bafa določi prodajno ceno na podlagi produksijskih stroškov, katere ugotovi s pomočjo podatkov, ki so mu jih dali voditelji obratov in razpečevalnic. Ko so enkrat cene — produksijske in prodajne — določene, se med sezono ne izpremenijo. Vse mora biti točno. Nakupovalni oddelek mora dobaviti material v zadostni množini in po v začetku sezone ugotovljeni ceni. Oddelek, ki je odgovoren za izdelovanje blaga, nosi tudi riziko, če se je uračunil.

Seznam sprejetih modelov predajo trem posebnim delavnicam, v katerih so zaposleni najspodobnejši delavci. V teh delavnicah pripravijo obrazce spodnjih in zgornjih delov čevlja in sicer za vsako velikost posebej; določijo obliko in barvo. Z eno besedo: Vse podrobnosti, ki so potrebne pri fabrikaciji, določijo že vnaprej.

Centralna služba.

Produksijski program določijo za eno sezono, to je za 6 mesecev. Ko je

torej ta program izdelan, pridejo na vrsto delavnice. Tem izroče naročila, da izgotovijo čevlje. Da je red, razobešijo v vsaki delavnici seznam naročil, iz katerih je razvidno število in vrsta čevljev. Ta seznam izroče pa tudi oddelku za prodajo, da more ugotoviti višino produkcije in da more nadaljnja naročila ali sprejeti ali pa odkloniti.

Poseben oddelek — centralna služba skrbi, da se ta produksijski načrt točno izvršuje. Kajti pri podjetju, v katerem posega en oddelek v drugega, bi imel vsak nered težke posledice za tovarno. Da se to ne pripeti, je naloga centralne službe. Ta pazi, da so dostavljene delavnicam pravočasno in v zadostni količini surovine, da prično z izdelavo čevljev na določeni dan in da odpošljejo izdelke v določenem času. Ako je zastanek, nosi odgovornost dotični oddelek.

Kontrola nad kvaliteto blaga.

Ker igra v Bafovi tovarni pri izdelovanju čevljev čas veliko vlogo, niso izključene pomote ali zlorabe. Zato je vpeljana kontrola nad kvaliteto blaga. To kontrolo vršijo na tri načine.

Prvo in najučinkovitejšo vršijo delavnice same. Vsak vodja delavnice je odgovoren za blago, ki ga odda drugemu oddelku. Zato odkloni vsak oddelek blago, ki bi pomenilo za njega izgubo. Vsaka napaka pa, čije posledica je za-

vrnitev čevljev, gre v breme delavnic, ki je oddala izgotovljene čevlje.

Poleg te kontrole, ki je tako rekoč čisto avtomatična, je postavil Bafa sam še posebne nadzornike v delavnicah, ki imajo samo to nalogo, da pregledajo vsak par čevljev in da ga zavrnejo, če opazijo le najmanjšo napako. Taki čevlji dobe poseben znak in jih prodajajo od 10 do 20% cenejše v breme delavnic, ki jih je izročila.

Zadnjo kontrolo izvrši pa Bafa sam. V njegovo delavnico prinese avtomatično zaboje po 20 parov čevljev. Eden izmed nadzornikov odpre pred Bafom zaboj. Sicer ne preiskuje vsakega para čevljev, mogoče komaj vsaki stoti par. Toda tega zelo natančno. Če odkrijejo le najmanjšo hibo, odpro vse zaboje in preiščejo vsak par posebej. Odpošiljatev zadrži, oddelek, ki je blago oddal, je obremenjen za nastalo škodo.

Poleg kontrole nad kvaliteto čevljev je Bafa ustanovil tudi kontrolo nad produksijskimi stroški. Na to polaga Bafa veliko važnost, ker so prodajne cene zelo nizke in določene le za dobo šestih mesecev. Zaradi tega mora Bafa natanko poznati nihanje produksijskih stroškov.

Bafov motto — štediti.

Knjigovodski sistem obrata temelji v vsakem oddelku, v vsaki delavnici in v vsaki podružnici na tedenskem obračunavanju. Centralna služba more to-

rej zelo lahko ugotoviti vsaki čas približne produksijske stroške in sicer prave produksijske stroške, kakor tudi druge izdatke: davki, plače itd. Ta način knjigovodstva omogoča Bafi, da določi prodajne cene, med tem ko vknjiži vsaki delavnici na njo odpadajoči del stroškov in zaslužka. Na tej podlagi more tudi ugotoviti, ako se zvišajo izdatki preko normalne mere, kje obrat ne funkcionira. Končno more, četudi niso izdatki višji, ugotoviti, kje in na kakšen način so prihranki mogoči.

Kajti Bafa ne miruje, kljub temu, da je bil produksijski program izgotovljen in razdeljen. Vedno raziskuje, kako bi mogel znižati produksijske stroške in zvišati prodajo blaga. Vse to počne namreč dobiček.

Najvažnejši del pri produksijskih stroških tvorijo surovine in sicer 80%, 20% odpade pa na plače in ostale izdatke. Zaradi tega je jasno, kako veliko važnost pomeni za Bafovo tovarno, da redno posluje nakupovalni oddelek.

Bafa zavrača načeloma vmesno trgovino. Kože kupi v Južni Ameriki, premog v Gornji Šleziji, tekstilno blago v tovarnah, les v Karpatih itd. Vse kupi potom vzorca. Na podlagi vzorca določi tudi ceno. Nakupovalni oddelek ima le nalogo, da izbere boljše pogoje. Zato pa je tudi deležen prihrankov.

Nakupovalni oddelek ima pa še eno dolžnost. Ne sme prejeti kupiti, dokler ne

red se mora izvajati tudi v županiji Velike Nedelje. Bomo videli in poročali.

Sv. Jakob v Slov. gor. Na praznik Vseh svetnikov se je ob 8. vršila viničarska komisija, katero je zahteval tov. Dajčman Jožef.

Doma in po svetu

Goriški nadškof dr. Francišek Sedej je podal ostavko na svoje škofovsko dostojanstvo. Nadškof je bil vseskozi odločen Slovenec in zvest služabnik cerkve. Gotovo bo imenovan na njegovo mesto Slovenec in ne kak Italijan.

Francoski socialist Leon Blum se mudi v Beogradu, da prouči sedanji položaj delavstva v Jugoslaviji. Voditelj ene največjih francoskih strank ima gotovo kako posebno poslanstvo.

Vojaški zakon je s posebnim zakonom izpremenjen. Določa skrajšane roke za Sokole.

Italijanski fašisti so začeli obsojati kapitalizem. Vendar ga ne nameravajo čisto odpraviti, ampak hočejo odstraniti samo njega »izrodke«. — Italijanski zunanji minister Grandi je šel v Ameriko, da bi se morda vendarle dalo dobiti posojilo.

Papež je pisal češki duhovščini pismo, v katerem se zavzema za svojega nuncija in pohvali češkoslovaške škofove in duhovščino za varstvo cerkvene discipline. Med drugim pravi: »Obsipamo vas z zasluženimi hvalami, ker ste sočustvovali z našo bolečino, ki smo jo občutili pred kratkim radi obrekovanja in napadov na našega legata, kar so si izmislili zlohotični ljudje, med katerimi ni manjkalo tudi nekaterih — duhovnikov.«

Upor na Cipru traja še vedno. V Grčiji so priredili žalne svečanosti za padlimi žrtvami.

Med Rusijo in Turčijo so bile ob priliki obiska Litvinova v Angori podaljšane vse pogodbe, ki bi imele poteči.

Švica si je izvolila nov parlament. Število poslancev so znižali od 198 na 187. Poslancev imajo: liberalci 52, krščanski socialci 44, socialisti 49, kmetje, obrtniki in meščani 30, komunisti 3, ostale stranke 10. Politične razmere v Švici so ustaljene in tudi te volitve jih niso nič spremenile.

Zagrebska občina je znižala s 1. novembrom plače vsem uslužbencem za 7 odstotkov; s 1. januarjem pa se bodo znižale plače še za 15 odstotkov. Nobeno izpraznjeno mesto se leta 1932 ne bo nanovo zasedlo.

Novi sodni zakon. Te dni so izšli zakoni, s katerimi se spreminja sedanji kazenski zakonik, zakon o kazen-

Gospodar mu za leto 1931 ni hotel dati pogojnih 10 vrst koruze. Do pravičnega sporazuma ni moglo priti, zato se bo zadeva izročila pristojnemu sodišču. Zastopnik viničarja pri komisiji je bil tov. P. Rozman.

skem postopanju, zakon o izvrševanju kazni na prostosti in tiskovni zakon. Sprememba je zlasti v tem, da so se mnoge kazni zmanjšale in jih bodo odselej izrekala okrajna sodišča. Spremembe bodo stopile v veljavo 21. novembra.

Anglija je 27. oktobra volila. Izid volitev prav za prav ne more presenetiti. Dobili so: **konservativci** 11 milijonov 891.438 glasov (v oklepajih številke od volitev 1. 1929) in 472 poslancev (8 milijonov 600.000 glasov, 280 poslancev); **delavska stranka** 6.642.230 glasov in 48 poslancev (8.300.000 glasov, 287 posl.); **liberalci** 2.100.183 glasov in 65 poslancev (5.300.000 glasov, 58 poslancev). Te številke povedo vse: 1. angleški volilni red je svojevrsten in daje večinski stranki ogromno premoč v parlamentu. 2. Delavsko stranko je volilo samo zavedno, to je strokovno organizirano delavstvo, vsa ostala navlaka je šla obenem z lordi h konservativcem. Stranka je v svojem jedru zdrava. 3. Liberalci so silno poraženi in splošno je mišljenje, da je liberalna stranka zadnjikrat kandidirala. — Narodna vlada, ki jo sestavljajo odpadnik MacDonald, konservativci in večina liberalcev, ima od 615 poslancev — 550. Do prihodnjih volitev bodo sedaj neomejeno vladali konservativci s svojo nazadnjaško politiko, od katere angleški proletarijat ne more pričakovati nič dobrega, kajti to je stranka kapitalistov, ki so stalno minirali delavsko vlado, ki je šla od kompromisa do kompromisa in tako zatajila postopoma ves svoj program. Padec funta je bila zadnja ataka kapitala na delavsko stranko. Kapital je zaenkrat zmagal. Toda bilo bi proti vsem prvotnim življenjskim zakonom, če bi se pustil angleški proletarijat, ki je vendar večina angleškega naroda, vladati od nekaj tisoč kapitalistov. Ta poraz je bil delavski stranki potreben. Če je ta stranka angleškemu proletarijatu res življenjska nuja, se bo v tem času razčistila in odgnala ves balast, bo postala res čisto delavska, spopolnila svojo organizacijo, organizirala svoj tisk itd. in se usposobila za nov polet. — Volilni izid bo gotovo vplival tudi na angleško zunanjo politiko. Konservativci so že od nekdaj prijatelji Francije, pa hudo nasprotni Ameriki in precej tudi Nemčiji. — Sprememba bo tudi v gospodarski in finančni politiki. Pričakujejo, da bodo konservativci čimprej uvedli visoke zaščitne carine.

V Nemčiji se pripravlja sprememba vlade, z vstopom fašistov v vlado. Pogajanja so v polnem teku. Kljub temu se njihove oborožene čete še vedno pretepajo. Zadnjič so razsajale v Braunschweigu. Več delavcev je bilo ubitih.

Življenje delavske družine

Od Delavske zbornice smo prejeli zanimivo statistično študijo o življenju in zaslužku delavca iz večjega mesta v južnem delu naše države. Študija je zelo poučna. Zato jo v izvlečku objavljamo.

V Ameriki, kjer je kapitalizem dosegel vrhunec svojega ustvarjanja, se smatra danes za zločin, zniževati delavske plače. Interes celokupnega ameriškega naroda je, da se vsled gospodarske moči njene trgovine obdržijo plače na sedanji višini. Pri nas zahteva po primernih za eksistenco mogočih plač nikakor ne more prodrati in se uveljaviti.

Da je pri nas v poljedelstvu in industriji kriza še bolj občutna, je vzrok tudi ta, ker je položaj našega delavstva do skrajnosti obupen. Delavec se mora pri nakupu svojih življenjskih potrebščin omejiti do skrajnosti in tedaj ostaja proizvodni na trgih nepokupljeni, kar rodi samo novo brezposelnost.

Podatki, ki slede, bodo pokazali konzumno moč našega delavstva. Na drugi strani pa bodo pokazali, s kom in na kakšen način se naše delavstvo hrani. Skratka, kako gospodari s svojim skromnim zaslužkom.

Podatki so dobljeni iz točno vodenega dnevnika kvalificiranega delavca. Naj-

važnejši izdelek za delavca je izdelek za hrano. Družina tega delavca, mož, žena in dva otroka pod devet let starosti, izda od svojih skupnih letnih dohodkov 8640 Dinarjev za hrano 5049 Din; za stanovanje od sobe in kuhinje, ki so jo delili z drugimi, 1800 Din; za razsvetljavo 144 Din; za kurjavo 500 Din, za perilo, obleko, milo, zavarovanje, davek, kuluk in ostalo pa 1147 Din.

Največji izdelek je tedaj za hrano in sicer 58.1%. Od tega gre pa največji odstotek za suhi kruh. Za celo leto je tedaj ta družina porabila hrane:

	Din	%
meso	546.—	11.1
kruh	1267.—	25.3
mleko	547.—	10.8
mast	252.—	5.—
sir	30.—	0.4
jajca	40.—	0.8
krompir	86.—	1.7
zelenjava	121.—	2.4
sadje	35.—	0.7
sladkor	144.—	2.8
moka, fižol, riž	232.—	4.6
kava, čaj	61.—	1.2
alkoholne pijače	936.—	18.5
brezalkolone pijače	50.—	0.1
tobak	662.—	13.4
razno	60.—	1.2

Skupaj 5.049.— 100.—

Zelo neznatni so izdatki za mast, jajca in sladkor. Sorazmerno pa delavec mnogo kadi in zapije. Iz teh števil se mora napraviti zaključek, v kako skromnih mejah se luksuzni konsum mase, našega delavstva nahaja. Pripomniti je tudi to, da je bil ta delavec celo leto zaposlen.

Zanimiva je statistična ugotovitev dnevne potrošnje te družine, ki je znašala: 109 gramov mesa, 1131 g kruha in moka, 116 g krompirja, 0.5 l mleka. Vsa družina porabi dnevno 33 gramov masti, štiri osebe si delijo pol litra mleka, vsak deveti dan porabi eno jajce in 33 gramov sladkorja.

Gotovo je, da izdatki vseh delavcev niso enaki. Ravna se pač po dohodkih, ki so precej različni. Sicer pa, kolikor ima kateri večje dohodke, je temu primerno večja tudi njegova družina. Iz teh podatkov se jasno zreali, da živijo naši delavci in njihove družine daleč pod življenjskimi prilikami.

Pravo sliko dobimo, kadar vzamemo v račun izdatke za odrasle. Običajno se jemlje za otroke izpod devet let polovico potrošnje odraslega človeka. Za otroke od 10 do 14 let se jemlje tri čet-

Filip Križnik:

Delavec naj postane solastnik podjetja

Moderna tehnika in vsak dan večji izumi so delavstvu na eni strani olajšali preobteženo delo, na drugi strani pa eno tretjino proletarijata vrgli v bedo in pomanjkanje. Stroj, ki proizvaja danes več, nego je preje sto ali tisoč delavčevih rok, bi lahko pocenil blago najmanj za 50%. Torej če stroj ustvarja več, nego je zmožna fizična sila delavstva, bi moral biti to v blagor splošnosti, ne pa le poedincev. Stroj sta kupila delavec in podjetnik. Torej je last obeh, ne samo podjetnika, ki dostikrat pozna stroj samo po izdelani risbi. — Hitrejši dobiček, ki ga dela stroj, mora biti istotako last delavca in podjetnika, ker sta drug drugemu pripomogla z racionalizacijo podjetja do uspešnejše produkcije. Če pa hoče imeti večji in hitrejši dobiček samo podjetnik, je to krivično in delavstvo je oni razred, ki se bori za dobrine svojega lastnega dela. Ta borba med podjetnikom in proletarijatom bo obstojala toliko časa, dokler ne bosta oba pri dobičku sorazmerno udeležena.

Ali pa ima kdo od tega neprestanega boja dobiček? Trdim, da ne! Mislil si bo podjetnik: »Jaz, ako spravim ves dobiček.« To drži morda trenutno, ne pa trajno. Kajti ako kdo ne dobi tega, kar mu pritiče, navadno zasovraži dobičnega, ki mu dela krivico. Je nezadovoljen, svojo utego najde le, če je njegov nasprotnik ponižan. Tak boj je gotovo škodljiv. Boj v družbi še celo. Ravno ta boj dela vedno večji prepada med človeštvo in ga deli v dva razreda: Razred posedujočih in razred nemaničev.

Če pa bi bilo vse človeštvo na zemeljskih dobrinah enako udeleženo, bi ti razredi samoposebi odpadli in s tem

tine, za ženo pa devet desetih potrošnje odraslega človeka. Iz teh računov ugotovimo, da izda dnevno delavec za svojo prehrano 3.46 Din, a za pijačo in tobak pa 7.82 Din.

Radi pomanjkanja potrebnih podatkov nam ni mogoče pokazati, kako bi rastle blagostanje, oziroma kako bi se stopnjevala življenjska potrošnja delavstva, ako bi imeli večje plače. Zato se moramo poslužiti statistike nemškega delavstva, da se ta razlika pokaže. Po uradni statistiki znašajo dohodki nemškega delavca z družino povprečno 3325 RM, to je 43.225 Din letno. Od tega zneska porabi nemški delavec za življenjske potrebščine 1500 RM ali 19.500 Din. Ako porazdelimo potrošnjo za prehrano po količinah nemškega in našega delavca, dobimo sledečo zelo značilno sliko:

	nemški delavec	naš delavec
Letna poraba:		
Meso in mesni izdelki kg	60	39
kruh kg	209	365
mleko litrov	169	182
maslo kg	10.1	
mast kg	11.2	18
jajca komadov	227	40
zelenjava kg	48.6	41
krompir kg	150	43
sadje kg	51.6	9
sladkor kg	17.7	12
moka, riž, fižol itd. kg	24.6	77
kava, čaj, čokolada	7.9	1.2
pivo litrov	53.3	21
vino litrov	8.1	78
žganje litrov	1.1	5.7

To je letna potrošnja družine, in sicer: mož, žena in dva otroka izpod devetih let starosti.

Za narodno gospodarstvo je važno to, da si delavec z večjimi dohodki kupuje tudi boljše življenjske potrebščine. Ne samo to, da se z večjimi dohodki poveča delavčeva aktivnost, marveč se bo z večjimi dohodki delavca povečala tudi rentabilnost kmetijskih izdelkov.

Iz tega moremo sklepati, da življenje in prehrana našega delavca ni taka, da bi mu nudila dovoljno sposobnost za duševno in telesno delo.

Naše delavstvo bo moglo svojo delavnost povečati samo tedaj, kadar bo s svojimi plačami moglo primerno izhajati. Kadar se bo moglo dovolj hraniti, plačati stanovanje, obleko, kakor ima to delavec v drugih državah, kjer si je s močnimi delavskimi strokovnimi organizacijami dvignil svoje plače. Delavske plače morajo biti urejene tako, da živi tudi delavec človeka primerno in dostojno življenje.

prično s fabrikacijo. Bafa računa z obrestmi. Zato morajo biti zaloge le tolike, ki zadoščajo za reden obrat.

Da bi delavnice varčevale s surovinami, je uvedel Bafa premijski sistem. Čim večji so prihranki, tem večje nagrade.

Da je Bafa znižal splošne stroške izvzemši surovine na 20%, se mora zahvaliti strojem. V čevljarstvu obrti poznamo malo strojev, ki bi delovali popolnoma avtomatično. Bafa se je trudil in se še vedno trudi, da bi iznašel nove stroje ali stare izboljšal. Po poklicu čevljar je hkrati iznajditelj in mehanikar.

Bafa se je trudil, da bi uvedel v svojih obratih tehnično organizacijo. To se mu je posrečilo, zlasti v oddelkih, ki dogotavljajo blago. Vsak tak oddelk more dnevno oddati 2000 parov čevljev. V vse obrate je uvedel tako zvan sistem »des laufenden Bandes«. Pri takem delovnem tempu mora vse točno delovati. Zato so v vsaki delavnici rezerve na strojih in ljudeh. Vsako napako pri strojih takoj popravijo. Mojstri v delavnicah imajo najvažnejšo nalogo v tem, da gre delo točno naprej. To je pa nemogoče, če ni enodušnosti v delavstvu samem. Tudi to je Bafa predvideval, da mora za svoj sistem zainteresirati delavstvo. Ravno radi tega je uvedel tudi samostojne delavnice.

C. „Delavsko Pr...

Ne pozabite, da se vrši 12. okt. ob 8. zvečer II. delavski prosvetni večer, ki bo posvečen našim tovarišem, ki so morali na tuje. Pridite vsi, da bomo ta večer preživeli v spominu na te trpine in v duhu preživeli z njimi vsaj en večer.

Pismo uredniku

Že enkrat pomladi je prinesla »Del. Pravica« vest, da bo na važna vprašanja odgovarjala. Zato podpisani vprašam sledeče: Tukaj v Framu je 8. septembra t. l. umrla na jetiki neka šivilja, ki je šele pred dobrim 1 in pol letom končala učno dobo. Kot taka je bila cela 3 leta zavarovana za slučaj bolezni in nezgode pri OUZD. Ležala je že nekako 9 mesecev pred smrtjo. Ker sem opazil, da je pri hiši velika revščina, sem vprašal, če se je deklica kdaj javilo bolno pri uradovnem zdravniku. Svojei so povedali, da se je lani meseca maja. Zdravnik pa je izjavil, da je bolj zdrava kot on in ji je sam skuhal neki janežev čaj ter jo je iz staleža odpustil. Ona pa je naprej hirala ter, kakor se je pozneje izkazalo, na tuberkulozi umrla. Sma-tram, da je zdravnik zakrivil veliko pov-ršnost, ker je ni natančno preiskal in uvedel smotreno zdravljenje. Ko so svojei ugotovili, da je jetična, so jo pri-javili protituberkulozni ligi v Mariboru. Tam so pa zdravniki izjavili, da ni za njo več druge rešitve kot smrt. Tej je tudi faktično podlegla. Prosim pojasni-la, ali je OUZD primorana plačati po-grebno ali ne in kakim potom se pra-vica do iste doseže.

Prav je, da se obravnava tak slučaj javno. Če morejo dotični svojei doka-zati, da je uradov zdravnik v resnici ta-ko postopal z umrlo, potem naj vse to javijo s pričami Jugosl. strokovni zvezi, ki bo uvedla primerne korake. Taki zdravniki ne bi spadali v socialno zava-rovanje.

Kar se pa tiče dajatev in pogrebni-ne, je stvar taka: Vedeti moramo, če je bila umrla takrat še zavarovana ali z drugimi besedami članica OUZD-ja. Če

Kdor potrebuje okrepčila, posebno kdor je zaposlen v zaprtih prostorih, ta se za-nesljivo varuje z jačanjem mišic in kit, kakor tudi z pospeševanjem krvnega toka s Fellerjevim Elzafluidom, tem preizku-šenim domačim sredstvom. Poskusna ste-kljenica 6 Din, dvojna steklenica 9 Din. Povsod. Po pošti 9 poskusnih ali 6 dvojnih ali 2 velike specialne steklenice 62 Din brez daljnih stroškov pri lekarnarju Ev-gen V. Feller, Stubica Donja, Elzatrj 349. Slovenska Ban.

ne, koliko časa je med tem že preteklo. Na to treba takoj odgovoriti. Poleg tega bo potrebno javiti datum, kdaj se je dotičnica javila pri zdravniku. Še le na podlagi teh podatkov bomo mogli dati točnejši odgovor. — Urednik.

Tovariš urednik!

Bohinj. Iskrene pozdrave ti pošilja-mo iz Bohinja. Lep je ta kraj in veli-častne so gore, ki ga obdajajo. Še tujei hodijo občudovat to naravno krasoto. Tudi delavec, ta ubogi suženj kapitali-stične družbe, se je v prejšnjih boljših časih rad povzpela na kakšno goro, ob-čudovat lepoto prirode. Tam se je čutil vsaj par ur svobodnega, pozabil je za trenutek na svoj težki položaj. Danes, v času gospodarske krize, se pa delavec ne zanima več za prirodne lepote, njega ne navdušijo več še tako lepa prireditev. Brezčuten in top je za vse to. Saj ga mori noč in dan skrb za obstoj že tako skromnega življenja. Tudi tukaj se ogla-ša bolezen, ki tako kruto gospodari po vsem svetu, posebno v delavskih dru-žinah. Bolezen brezposelnosti se širi tu-di tukaj, kjer se je prej še dalo za silo živeti. Brezposelnost po deželi je mno-go bolj občutna, kot si jo gospodje pred-stavljajo. Za to bolezen bo treba najti tudi pri nas bolj uspešno zdravilo. Samo apeliranje na usmiljena srca v času, ko vse časti samo malika sebičnost, je pre-malo. Zatrjevati delavcu, ki je lačen, da pri nas še ni tako hudo, je pa naravnost budalost. Kdor ne misli pomagati, ali kdor revščine nalašč noče videti, naj se vsaj ne norčuje iz ubogih trpinov.

Tovariši! V težkih časih živimo, toda ne obupati! Pojdimo pogumno naprej na delo za boljšo bodočnost, katero nam bo priborila le močna strokovna organi-zacija, ki sloni na katoliških načelih. Vse premalo se upošteva tudi pri katoliča-nih zapoved o ljubezni do bližnjega. Delavec se smatra le za material naj-nižje vrste. To pa ni katoliško. To je malikovanje.

Tovariši! Gojimo pravo skupnost med seboj. Pomagajmo eden drugemu po svojih močeh.

Tovariši! Udeležite se mesečnega se-stanka vsi, pripeljite še svoje neorga-nizirane prijatelje. Čim več nas je, tem močnejši glas. Živeti hočemo tudi mi! Ako nosimo dolžnost, zahtevamo tudi pravico. Sestanek se bo vršil 8. novem-

bra popoldne ob 1 v hiši tovariša Roz-mana Franca, pod rebrom. — Bratski pozdrav vsem tovarišem naše organiza-cije, ogljar I. R.

Socialna revija

Kršč. socialni pokretaši v Sibeniku so pričeli izdajati lastno revijo pod zgorajš-njim naslovom. Taka revija je bila prepo-trebna. Današnja doba stavlja človeku toliko vprašanj in toliko problemov, zlasti pa nam katoličanom, da jih moramo na-tanko predelati, ker ne moremo sicer za-vzeti svojega stališča. Katoličani nimamo veliko takih revij. Kolikor jih je, so pa več ali manj okorele, neodločne, samo tipljejo in ne upajo zavzeti odločnega stališča. Zato je toliko nejasnosti, toliko teme in v tem tudi toliko notranjih nasprotij. Zlasti katoliški pokretaši potrebujejo sis-tematičnega in smotrenega obravnavanja gospodarskih in družabnih vprašanj s stro-go katoliškega, pa tudi brezkompromis-nega stališča. »Socialna revija« je spolnila v tem pogledu veliko vrzel. Dosedaj ste izšle dve številki. S svojo vsebino jamčite za idejno višino. Pisani ste popolnoma v duhu moderne krščanske socialne smeri. Tisk in zunanja oblika je lična. Priporo-čamo, da se čim več tovarišev seznani s to revijo. Naroča se pri »Upravi socialne revije.« Šibenik, poštni predal 17. Dalma-cija. Letno stane 60 Din, polletno 30 Din.

Socialno revijo urejuje tovariš Božo Du-libi. Izmed Slovencev sodeluje doslej to-variš Terseglav.

Krekova knjižnica

»Delavska založba« ima od vseh lanskih izdaj »Krekove knjižnice« še precej izvedov v zalogi. Prav tako ima založba v zalogi še »Ženo z zaprtimi očmi«. Tovariše zaupnike in tovarišice zaupnice prosimo, da opozore na te knjige naše člane in jim jih priporoče. — Naša letošnja tretja knjiga bo izšla pred Božičem, tako da jo bodo v praz-nikih naši člani že lahko čitali.

Delavski koledarček

Naša »Delavska založba« je tudi za leto 1932 izdala lep, priročen in od do-sedanega precej obširnejši »Delavski koledarček«. Po svoji vsebini bo vsake-mu všeč. Tovariši in prijatelji, naroči-te ga! Imajo ga vse naše organizacije. Če ga pa pri njih ne dobiš, piši »Delav-ski založbi«, Ljubljana, Miklošičeva 22. (Jugoslovanska strokovna zveza.)

Uganil. Neki profesor je dijaka v šoli prav stiskal z vprašanji. Tedaj se nagne njegov sosed k njemu in mu pri-šepeta: »Pusti osla!« Profesor je mislil, da mu hoče pomagati ter zakriči: »Pu-stite ga! Bo že sam prišel do tega!«

Usnjarska in čevljarska zadruga „RUNO“ r. z. z. o. z. v Tržiču

Izdeluje
vsakovrstne ovčje
in kozje kože, kakor tudi
barvano usnje za
površnike

Postrežba točna

Cene solidne

Hermann Suderman:

GOSPA SKRB

Roman

»Da, hvala Bogu,« je rekla, »niti sluti ne, ka-ko slabo je z njo.«

»No, vidiš! — In oče sluti prav tako malo; nobena skrb ju ne teži, ljubita se in ljubita tudi tebe, nobena huda beseda ne pade med vami — in kadar bo mati zaprla oči, bo to mogoče storila nasmeškom in bo lahko rekla: pa sem le bila vedno zelo srečna! — Povej mi — Ali moreš za-htevati še več?«

»A ona ne sme umreti!« je zaklicala Els-beth.

»Zakaj ne?« je vprašal, »ali je smrt tako zlo?«

»Za njo ne — toda zame.«

»En sam človek pri tem nikdar nič ne pomeni,« je odvrnil in trdo stisnil ustnice, »treba je pač gledati, kako bo vsakdo s seboj opravil. — Smrt je samo potem zlo, če je človek svoj živ-ljan čakal na srečo, pa ni prišla. Takrat mora biti človeku pri srcu, kakor če bi lačen vstal od bo-gato obložene mize, in to bi rad prihranil vsake-mu človeku, ki ga imam rad. — Poglej, jaz imam tudi mater — ta je nekoč tudi hotela biti srečna in še zdaj bi prerada bila — jaz sem edini, ki bi ji mogel sneti skrb z vratu, pa nimam moči za to. Kaj meni, kako mi mora biti pri srcu? Gledam jo, kako se stara v boli in tiskih... lahko štejem gube na njenem čelu in njenih licih... usta ji vpadajo in brada se podaljšuje... že dolgo ne izgovori nobene glasne besede, vse tišja postaja od dne do dne... in tako na tihem bo nekega dne umrla... in jaz bom stal poleg in bom de-lal: ti si tega kriv, niti enega samega srečnega dne ji nisi mogel pripraviti.«

»Ti ubogi človek ti,« je šepetala, »ali ti ne morem prav nič pomagati?«

»Nihče mi ne more pomagati, — dokler oče —« utihnil je, tok lastnih misli ga je prestrašil.

Oba sta molčala. — Dolgo sta sedela negibno na mestu in polna skrbi opirala dvajsetletni glavi na roke. Mesečina je delno ležala na njunih laseh, ki jih je mehki veter v poljani gibal v lahнем polgravanju.

Potem se je povlekla nad njiju oblačna senca. Oba sta vztrepetala.

Pri srcu jima je bilo, kakor da širi ona žalost-na vila, ki sta jo imenovala »Gospo Skrb« svojo žalostno perot čez njiju.

»Domov hočem,« je dejala Elsbeth in vstala.

»Pojdi z Bogom!« je odgovoril Pavel slovesno.

Prijela ga je za obe roki. »Hvala ti,« je rekla lahno, tako, tako dober si bil z menoj.«

»In kadar me boš spet potrebovala —«

»Ti bom prišla pa jaz žvižgat,« je odvrnila z nasmehom.

In potem sta se ločila.

Kakor v snu je korakal Pavel skozi temni gozd.

Jelke so lahno pošumevale... na sivem ma-hu so plesali žarki lune.

»Vendar je čudno,« si je mislil, »da mi vsi tožijo svojo bol,« in iz tega je sklepal, da mora biti pač on najsmrečnejši med vsemi.

»Ali pa najsmrečnejši,« je pristavil zamišlje-no, a vendar se je potem skrivnostno zasmejal in vrgel čepico v zrak.

Ko je stopil na svetlo poljano, je zapazil, ka-ko je pred njim smuknilo dvoje senc in izginilo v megleni dalji.

Takoj nato je začul za seboj v brinju poka-nje vej.

Brž se je obrnil in ozrl drugo dvojico senc, ki se je za grmom pogreznila v zemljo.

»Vsa poljana je menda nocoj živa,« je mrmral in smehljal se je pristavil: »Seveda, saj je kres-na noč.«

Kmalu za njim sta prišli domov dvojčki z zm-ršenimi lasmi in razgretimi obrazi. Pravili sta, da jima je župnik do polnoči bral iz kart. Da bosta kmalu dobili moža, so kazale.

Hihitajoč se sta zlezli v spalnico.

12.

Stari Meyhöfer je plaval v sami sreči. Zago-tovilo starega Douglasa, da se bo udeležil njego-vega podjetja, je dvignilo njegove nade v omotično višino. Ušesa, ki so se mu dozaj zapirala, so začela željno prisluškovati njegovim razlagam, in v gostlinah, kjer so ga do zdaj sprejemali z napol zaničljivim, napol pomilovalnim smehljanjem, je začel veljati za možaka.

»S polovico premoženja hoče skočiti noter,« je pripovedoval; »pravkar smo stopili v zvezo z Borsigom v Berlinu, ki nam hoče dobaviti potreb-ne stroje; v Oldenburg smo pisali po tehničnega direktorja, in dan za dnem nam prihajajo vpraša-nja, po kaki ceni bi hoteli oddati milijon šotne opeke.«

Posledica tega je bila, da so ga začeli siliti, naj začne z izdajo delnic. In kadar so se v gru-čah gnetli krog njega in ga prosili, naj vsakemu za-gotovi toliko in toliko kosov, se je naduto prsil in menil, da bodo najbrž ostale v trdnih rokah.

Doma se je bavil s tem, da je delal načrte za zaglavje trgovskih papirjev bodoče firme, in v vseh žepih mu je žvenketal izposojeni denar.

Štirje tedni so bili pretekli od kresa, ko so prinesli iz Helenentala dvoje vabil, eno za go-spoda Meylöferja mlajšega in drugo za mladi dami.

»Za vrtni praznik,« je stalo v vabilih.

»Aha, se že potegujejo za našo naklonjenost,« je zaklical stari, »podgane vohajo slanino.«

Pavel je šel s svojim vabilom, ki je nosilo Elsbethino pisavo, za senik in je v samoti celo dolgo uro študiral pismenke.

Potem je stopil v svojo podstrešnico in se po-stavil pred zrcalo.

Ugotovil je, da mu je porasla in se zgostila brada in da so samo na licih še ostajala skromno pokrita mesta.

»Bo šlo,« je dejal v navalu nečimernosti, a ko se je videl v nasmehu, se je čutil globokim, ža-lostnim gubam, ki so se vlekli od oči mimo nosa prav do ustnih kotov.

»Gube delajo človeka zanimivega,« se je tolažil.

Od te ure je bil izključno zaposlen samo s to mislijo, kako vlogo bo neki igral na slavju. — Vabil se je pred zrcalom v predpisniku, šolsko pravičnih poklonih, ogledoval vsako jutro nedelj-sko obleko in skušal oguljenost zmanjšati s tem, da je odrgnjena mesta prekrtačil s črno barvo.

Vabilo je izzvalo preobrat v njegovem duhu. Bilo mu je pozdrav iz obljubljenе dežele radosti, ki jo je dozaj zrl le od daleč kot Mozes, in ni bil zastoj star dvajset let.

Dan slavja je prišel.

Širi „Delavsko Pravico“!